

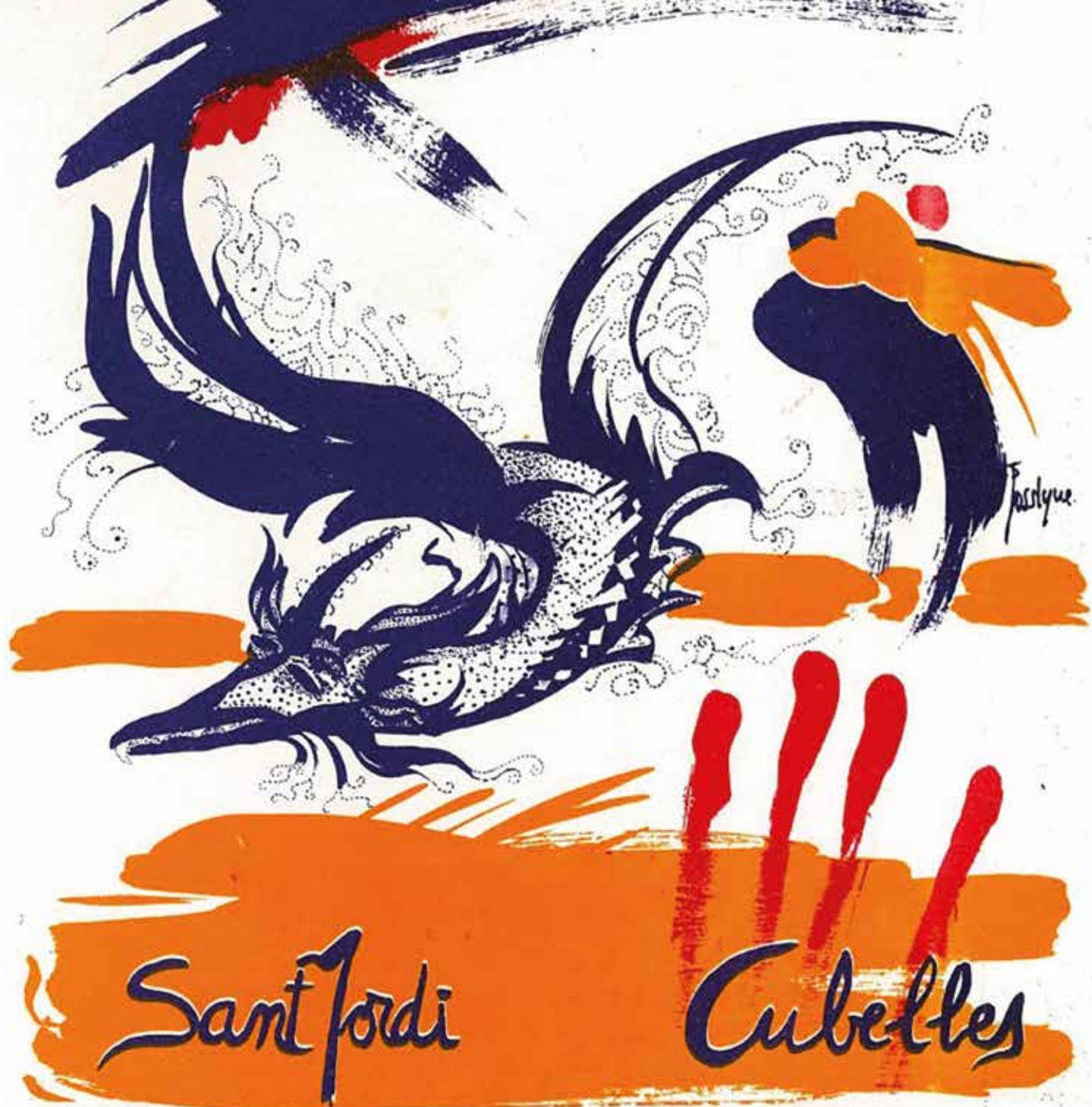
Joan Vidal

Lolo Garcia

Setmana Cultural

50 edicions

(1975-2024)

Grup d'Estudis Cubellencs "Amics del Castell"

Presentació

Activisme cultural i consciència nacional

La commemoració de la cinquantesima edició de la Setmana Cultural –que no els 50 anys, que es compliran el 2025– ens trasllada a la primavera de 1975, un any en què es van produir fets molts destacats a l'Estat espanyol, encara sota el jou d'una ferotge dictadura que, per fi, ja agonitzava: el problema del Sàhara a punt d'esclatar, atemptats d'ETA, el FRAP i el GRAPO, estat d'excepció a Guipúscoa i Biscaia, darreres execucions del franquisme seguides d'un clamorós rebuig mundial, la mort del propi dictador al novembre i l'inici del que es va batejar com a Transició.

L'abril de 1975, quan a Cubelles naixia la Setmana Cultural, Franco encara vivia, tot i que amb un estat físic decadent, mentre que el desig d'una alternativa democràtica a aquell règim autoritari que va néixer matant i va morir matant era compartit per gran part de la ciutadania. Als Països Catalans, la defensa de la cultura i de la llengua era una constant en diversos col·lectius professionals i cívics. No cal oblidar un fet tan destacat com va ser la celebració del Congrés de Cultura Catalana (1975-77), dedicat a analitzar l'estat de la cultura catalana en tots els seus àmbits. Al mateix temps, la societat civil s'organitzava i es manifestava no solament per reivindicacions polítiques sinó també per qüestions de caràcter social, fent gala d'una vitalitat formidable.

Dintre d'aquest context general, en l'efervescent 1975 Cubelles es trobava en l'inici de la polèmica per la construcció de la central tèrmica, de la qual cosa se'n va ressentir la convivència ciutadana, amb una notable fractura social que s'aniria incrementant en els anys següents. El poble tenia llavors un cens de 1.801 habitants, la pagesia es trobava en recessió i el turisme tampoc passava pel seu millor moment arran de la crisi del petroli de 1973. Hi havia tres entitats en certa manera potents com eren L'Aliança, on encara s'hi celebrava cinema i, de tant en tant, ball, el CF Cubelles i el Club Marítim Cubelles, però la dinàmica cultural era més aviat escassa si exceptuem les activitats lúdicoeducatives que, enfocades de cara als infants, sorgien del Centre Parroquial i del Centre d'Esplai l'Espetec. El teatre i les caramelles, de llarga tradició a la vila, estaven en *stand by* tot i que a principi de la dècada n'havia organitzat el referit Centre d'Esplai l'Espetec. Potser cal esmentar, en l'àmbit de la cultura popular, el grup de Falcons de Cubelles, que havia debutat a principi d'aquell any i va tenir una vida efímera. Molts dels seus components formaven part també de l'organització de la I Setmana Cultural.

Amb l'objectiu de contribuir a reforçar la cultura a Cubelles i a posar el granet de sorra en la recuperació de la identitat nacional i de la llengua catalana en l'àmbit públic, va ser un grup de monitors de l'Espetec, doncs, i altre joves de la vila que compartien amb ells inquietuds semblants els que van tenir la feliç idea d'organitzar en el que en aquell moment es va batejar com a Setmana Catalana. Un nom que hagués sigut adient en cas de celebrar-se l'esdeveniment en algun país estranger i no a Catalunya, però la situació era la que era. Més endavant ja s'adoptà el nom de Setmana Cultural però el fet que fos anomenada al principi amb l'adjectiu de Catalana ja suggereix que va sorgir com a element resistent de

la catalanitat amb ganes de dinamitzar la cultura, sí, però també d'ajudar a enfortir la consciència nacional. Només cal repassar la programació que es duia a terme sobretot als anys setanta, vuitanta i noranta per adonar-nos-en.

La vinculació d'alguns d'aquells joves amb altres de Vilanova i la Geltrú que navegaven en el mateix vaixell carregat d'ansies de recuperació democràtica va facilitar que diversos col·lectius de la capital del Garraf actuessin a Cubelles de manera totalment desinteressada. Certament va ser una programació molt digna, la d'aquella primera edició, complementada amb la tradicional venda de llibres i roses, tot un èxit que va posar la base per a futures celebracions. I ja en van 50.

L'any següent l'organització de la Setmana Cultural va ser assumida per la Societat L'Aliança a través del mateix grup de joves i amb l'arribada de la democràcia s'hi va implicar l'Ajuntament. Tota una història que en les següents pàgines resseguim de manera cronològica, dintre del possible, però sense fer un repàs massa minuciós ja que l'espai de què disposem és relativament limitat i detallar la infinitat d'actes que Cubelles ha viscut des d'aquell llunyà 1975 ocuparia tot un llibre. Tot i això hem reunit un bon grapat de noms i detalls que van acompanyats d'un extens recull fotogràfic obra, gairebé en la seva totalitat, de l'arxiu d'Antoni Pineda i de Montse Torrado.

De conclusions sobre les activitats que durant quasi mig segle s'han desenvolupat a Cubelles al voltant de la diada de Sant Jordi se'n poden fer moltes –ja hem comentat la seva contribució a l'enfortiment de la catalanitat-, i tothom estarà d'acord que la Setmana Cultural és una de les principals fites del calendari tradicional de la vila pel seu paper de canalitzar múltiples i diverses inquietuds culturals. Des del seu inici fins a l'actualitat hi han participat gairebé totes les entitats culturals del poble: Centre d'Esplai l'Espetec, Societat L'Aliança, Cor l'Espiga, Coral Charlie Rivel, Coral Els Estels, Grup de Teatre del Casal de Cultura, Ràdio Cubelles, Agrupació de Balls Populars, La Tramoia de L'Aliança, El Cubell, GEC Amics del Castell, col·lectiu de puntaires, Centre d'Esplai Kitsch, Anella Oberta, Associació Joves de Cubelles, Cubelles Noir, Castellans del Foix i Crea Cubelles, a més del Casal de Cultura, la Biblioteca, l'Arxiu Històric i les escoles i instituts de Cubelles.

La Setmana Cultural també ha servit per fer-hi coincidir esdeveniments diversos com l'agermanament amb Arles de Tec, el centenari Charlie Rivel, el centenari del Cor l'Espiga amb la trobada de cors de caramelles, etc. I els organitzadors, des del primer moment, no han escatimat esforços per programar manifestacions culturals de diversa índole (teatre, cinema, cançó, cant coral, música clàssica, conferències, presentacions de llibres, exposicions, sardanes, castells o espectacles infantils) amb noms com Lluís Llach, en l'àmbit de la cançó, o Pilar Rahola, en el de les lletres, per citar només dos exemples.

El que ve a continuació, és el resultat condensat de gairebé mig segle de compromís i activisme cultural d'un poble inquiet i ben fermat a les seves arrels.

L'edició inaugural

Del naixement de la Setmana Cultural i dels actes duts a terme en la seva primera edició n'hem parlat abastament en publicacions com *L'Atzavara* o *El Full de Cubelles*, així com en els llibres *Història Gràfica de Cubelles* (1970-2000) i *100 anys de la Societat L'Aliança*. Per tot plegat, optem per reproduir el que explicàvem en aquest darrer llibre:

“La Setmana Cultural de Sant Jordi fou creada l'any 1975 per una colla de joves pertanyents o vinculats al Centre d'Esplai l'Espetec. Era una època en què cada vegada eren més grans els sectors d'arreu del país que s'esforçaven per recuperar la identitat de Catalunya com a nació, ocultada durant massa anys per aquell mal somni anomenat franquisme. Batejada inicialment com a Setmana Cultural Catalana,

la primera edició es celebrà amb una programació senzilla però digna, en consonància amb els escassos –per no dir nuls–, mitjans econòmics de què disposaven els entusiastes organitzadors. Tal com vaig escriure anys després a *El Full de Cubelles*, ‘la solidaritat, l'ànim de fer coses, el sentit de pertinença a un mateix sentiment col·lectiu amb un objectiu comú, feren possible que el repte fos superat amb èxit. Molts dels protagonistes d'aquella primera edició hi participaren bé de manera gratuïta o bé per un mòdic preu que seria cobert amb el recaptat amb la venda de llibres i roses i amb els actes de pagament’. La major part dels actes d'aquella edició inaugural de la Setmana Cultural tingueren lloc a la sala de L'Aliança, que, amb Pere Gelabert Nadal de president, cedí desinteressadament el

local als organitzadors, la majoria dels quals, per altra banda, eren socis de l'entitat. El cartell era el següent: una conferència sobre el camp a càrrec del vendrellenc Josep Vidal, més conegut per Pep Jai; un muntatge audiovisual que tractava de la necessitat d'un diari en català (es referia a l'*Avui*, que apareixeria justament un any després); una sessió de cinema amateur; l'obra de teatre “El soldat fanfarró”, a càrrec del grup vilanoví l'Escutilló; castells, amb Els Bordegassos, i un recital de cançó que tingué com a protagonistes els grups vilanovins Barracca i Petita Banda Primària. Tot això al costat de la venda de llibres i roses”.

Fins i tot el *Diari de Vilanova* es feu ressò d'aquella primera Setmana Cultural amb un parell de ressenyes que reproduïm a part.

“SETMANA CULTURAL” EN CUBELLES

En la vecina población de Cubelles, se está celebrando una “Setmana Cultural Catalana”, organizada por un grupo de jóvenes cubellenses y que contiene un variado programa de actos culturales y populares dignos de elogio y ejemplo. Los actos se iniciaron el pasado jueves con la representación de la obra teatral “El Militar Fanfarró” por el grupo vilanovés “L'Escutilló G. T.”. Ayer hubo una conferencia - coloquio sobre los problemas de la Agricultura a cargo del vendrellense Josep Vidal.

Para esta noche está anunciada una “Vesprada Musical” a cargo de “La petita banda primària” también de nuestra ciudad, y la presentación del espectáculo “La termita en el País de les Meravelles” a cargo de “La Termita”.

Mañana domingo, habrá sesión de Cine Amateur, con films de Boca, Anglada y otros. El lunes Montaje Audio-

visual sobre la necesidad de un diario en catalán. Y, el martes, vispera de Sant Jordi, Gran Audición de Sardanias y actuación Castellera a cargo de “Els Bordegassos” de Vilanova. Asimismo, durante toda la semana permanecerá abierta la “Fira del Llibre”.

CUBELLES

Èxit de la Setmana Cultural Catalana

Se celebró la “Primera Setmana Cultural Catalana”, organizada por un grupo juvenil de la localidad. Todos los actos se realizaron en el Casino de la Alianza; Coloquio sobre agricultura; Recital de Música, Escenificación Teatral, Sardanias, Castellars y un ambiente renovador muy elogiado y del todo esperanzador.

PI DE LA SERRA A CUBELLES

Unes 150 persones ompliren la meitat de la sala de l'Aliança per escoltar disabte passat al Quico. L'actuació del cantant —que va fer iròniques al·lusions a la Tèrmica i al Rector— obria la III Setmana de Cultura Catalana que cada any organitza l'Aliança. En Pi de la Serra va presentar algunes cançons noves com: «Barcelona PM», «Fotem un clau» o «Si els fills de puta vollessin, no vauriem mai el sol», junt amb d'altres ja conegudes com «Cuba 75», o fins i tot el vell «Home del carrer», que sonen diferent, més rock amb la remodelació musical que els hi ha fet en Francesc amb la guitarra elèctrica de pedals. El poc públic assistent acollí molt favorablement el recital demostrant-ho amb crits de «Quico, Quico». El PSUC instal·là una parada de propaganda davant la sala.

Els Castellers de Vilanova Colla de Mar a la plaça de la Font (1983). (Joan Vidal).

Actuació dels Bordegassos a la plaça de la Vila, el 1977, en plena campanya de Volem l'Estatut. (Isidre Rosell).

CUBELLES, del 18 al 27 d'Abril de 1980 VI Setmana Cultural Catalana

Divendres, 18 d'Abril: 8 tarda

Conferència: «Panorama de la Literatura Catalana, Avui» per a l'Oriol Pi de Cabanyes, escriptor.
Lloc: Casa de cultura.
Organitza: Consell de Cultura de Cubelles.

Dissabte, 19 d'Abril: 6,15 tarda

Ballada Sardanística a càrrec de la Cobla La Sitgetana.
Lloc: Plaça de la Vila.
Col·labora: Caixa d'Estalvis del Penedès.

Diumenge, 20 d'Abril: 11,50 matí

Exhibició Castellera a càrrec dels Bordegassos de Vilanova.
Lloc: Plaça de la Vila.
Col·labora: Caixa d'Estalvis de Catalunya.

Dimecres, 25 d'Abril, Sant Jordi, Patró de Catalunya: 10 nit

Cinema Català «Companys, Procés a Catalunya».
Lloc: Cinema Mediterrani.
Patrocina: Societat L'Aliança.

Dijous, 24 d'Abril: 9 nit

Ausangate-77: Audivisual-Expedició Vilanova als Andes del Perú. Viatges, muntanya i reportatge de Machu-Pichu.
Lloc: Societat L'Aliança.
Col·labora: «Associació del Personal de la Caixa de Pensions».

Diumenge, 27 d'Abril: 7 tarda

Recital de Marina Rossell.
Lloc: Societat L'Aliança
Patrocina: Societat L'Aliança.

Tots els dies tindrà lloc la venda de llibres.

Un cartell de la Setmana Cultural de 1980. (Arxiu Joan Vidal).

Cartell de la Setmana Cultural de 1987 (Arxiu Joan Vidal).

Presentació del gegantó Charlie Rivel (1987). (Antoni Pineda).

El gegantó Charlie Rivel, amb l'Abdon i l'Assumpta el dia de la seva estrena (1987). (Antoni Pineda).

Els primers temps de la Transició (1976-1980) amb polèmica inclosa

L'any següent (1976) el país vivia aires d'il·lusió i d'anhels de canvi vers la democràcia, quelcom que s'arrossegava des de feia molts anys però que no va esclatar fins al novembre de 1975 arran de la mort d'aquell dictador que tant va reprimir les llibertats i els drets fonamentals de la població. L'organització de la Setmana Cultural passà a ser assumida aleshores per L'Aliança en integrar-se plenament a aquesta entitat el grup de joves que havien impulsat la primera edició. La programació de 1976 s'encetà amb la projecció de la pel·lícula *Maria Rosa*, protagonitzada per Núria Espert. El dia següent, la companyia l'Estaquirot, de Vilanova i la Geltrú, oferí un espectacle de titelles davant la presència de 200 nens de l'escola –del total de 222 que n'hi havia aleshores en edat escolar– que ompliren la sala de L'Aliança. El dijous 22 hi hagué una ballada de sardanes a la plaça de la Font –llavors encara portava el nom de *plaza de José Antonio*– amenitzada per la Cobla Inspiració, de Sant Sadurní d'Anoia, i una exhibició castellera a càrrec, com no, dels Bordegassos de Vilanova. L'animació a la plaça era extraordinària, amb parades de llibres i roses, però el més rellevant es trobava al balcó de L'Aliança, que per primera vegada des de la Guerra Civil lluia la senyera de l'entitat, amagada durant aquest temps per un dels seus socis.

Tot anava sobre rodes fins que l'endemà, diada de Sant Jordi, el president de la societat, Josep Maria Rossi, va rebre una visita de la Guàrdia Civil aconsellant-li de “suspender los

actos por falta de permiso gubernativo”. La visita de la benemèrita oferia diverses interpretacions, ja que si bé era veritat que l'organització no havia demanat el pertinent permís al Govern Civil, sí que disposava de l'autorització, encara que fos verbal, de l'Ajuntament. “Els ha enviat algú a qui no agrada el nou rumb que ha agafat L'Aliança?” –es preguntava la gent–. O bé s'havien presentat per controlar uns actes de caràcter marcadament catalanistes als quals la Guàrdia Civil no estava acostumada? El cert és que per evitar problemes en forma d'una possible multa, L'Aliança va decidir suspendre els tres actes que faltaven per celebrar: una conferència titulada *Sociologia de Catalunya*, un concert de cant coral i l'obra *El Supercaminal* pel grup Pluja Teatre.

Respecte a aquesta última es produí una, diguem-ne, anècdota entre la Guàrdia Civil i Josep Maria Rossi. Resulta que al cartell anunciador d'aquesta obra –aportat pel propi grup de teatre i no per L'Aliança– hi apareixia un noi tapat només amb uns calçotets que portaven els colors vermell i groc. El sergent, tot recelós, en veure el cartell li etzibà al president de l'entitat: “*Con que la bandera española en los cojones, no?*” *Sobren més comentaris.*

La tercera edició de la Setmana Cultural, l'abril de 1977, es realitzà amb tota normalitat i amb una programació força interessant, molt en consonància amb aquella època de transició cap a la democràcia. Els actes que es van dur a terme s'integraren en el marc del Congrés de Cultura Catalana, definit com un conjunt de sessions, treballs i actes culturals en

defensa i per a la promoció de la cultura catalana. Nascut el 1975, al Congrés de Cultura Catalana s'hi adheriren al voltant de mil cinc-cents entitats dels Països Catalans, entre elles la Societat L'Aliança.

El programa de 1977 s'inicià el dissabte 16 d'abril a la nit amb un recital apoteòsic a L'Aliança de Francesc Pi de la Serra, un dels històrics de la Nova Cançó. L'endemà, el grup de teatre del GER de Sant Pere de Ribes representà l'obra “Preguntes i respos-

Actuació dels Bordegassos a la plaça de la Vila (1978). (Arxiu Joan Vidal).

tes sobre la vida i la mort de Francesc Layret”. El dijous 21 d'abril de nou Pep Jai, membre de la Unió de Pagesos, oferí una conferència sobre el present i l'esdevenidor camperol a Catalunya. El divendres 22 es va fer un acte de presentació de l'esmentat Congrés de Cultura Catalana. En la diada de Sant Jordi, dissabte, els actes es traslladaren a la plaça de la Vila, on se celebrà una ballada de sardanes amb la Cobla Sensació, del Vendrell, i una jornada castellera, un altre cop per part dels Bordegassos. L'actuació de la coral de Sitges, el diumenge 24 a L'Aliança, va cloure

Parada de llibres i roses de l'Associació d'Hostaleria i Comerç (1989). (Arxiu Antoni Pineda).

Els col·laboradors d'El Full de Cubelles celebrant la publicació del número 25 d'aquesta revista municipal l'abril de 1989. (Antoni Pineda).

La Colla Jove dels Xiquets de Valls a la plaça de la Vila (1988). (Antoni Pineda).

El Cor l'Espiga en la cantada de caramelles de 1987 al Restaurant Llicorella. (Antoni Pineda).

Actuació de Tortell Poltrona a la plaça de la Vila (1989). (Antoni Pineda).

Una altra imatge de l'espectacle de Tortell Poltrona el 1989. (Antoni Pineda).

aquella Setmana Cultural en què també estava anunciat un concert de Ramon Muntaner que finalment no es celebrà per malaltia del cantant.

La IV Setmana Cultural (1978) presentà també un brillant programa d'actes, del qual se'n va fer ressò el diari *Avui* en una crònica signada pel periodista vilanoví Ramon Farré:

“Setmana de Cultura Catalana. Avui s'inicia a Cubelles

Avui, divendres, comença a Cubelles la IV Setmana de Cultura Catalana, que organitza cada any la societat recreativa L'Aliança. Enguany, es desenvoluparà durant els dies 14, 15 i 16 i el 21 i 22 i es clourà el diumenge de Sant Jordi. Obrirà la IV Setmana una conferència-col·loqui sobre les centrals tèrmiques i nuclears, amb els components de la revista ecologista «Userda», que se celebrarà avui a les deu de la nit a l'Aliança. Dissabte, hi haurà un festival Infantil amb Pep Bou, i diumenge, castells amb els Bordegassos de Vilanova. Per a la segona setmana, i en concret per a divendres dia 21, s'ha programat el film de Dalton Trumbo, *Johnny cogió su fusil*; dissabte, a les set es ballaran sardanes davant l'ajuntament, i a la nit, actuarà el cor de la Unió Vilanovina. Posarà cloenda a la IV Setmana de Cultura Catalana un recital d'Ovidi Montllor, el diumenge de Sant Jordi a les set de la tarda al casino l'Aliança”.

Respecte a l'actuació d'Ovidi Montllor a L'Aliança, extraordinària i com sempre acompanyat a la guitarra per un virtuos d'aquest ins-

trument com és Toti Soler, cal afegir que el cantautor d'Alcoi, amb un gest que l'honorava, es conformà a cobrar només el que s'havia recaptat en la venda d'entrades, que era exactament la meitat del que figurava en la seva contractació. L'any 1979 la cançó estigué novament present amb el duo Jaume Arnella i Rafel Sala i tampoc hi faltà l'habitual actuació dels Bordegassos.

La sisena edició (1980) arribà quan a l'Ajuntament ja hi havia un nou govern derivat de les primeres eleccions municipals democràtiques l'any anterior. La programació oferta per L'Aliança en aquell final de dècada va ser molt brillant, amb una conferència de l'Oriol Pi de Cabanyes, sardanes amb la Cobla Sitgetana, castells amb Els Bordegassos per sisena vegada consecutiva, cinema (“Companys, procés a Catalunya,” que es projectà al cinema Mediterrani), un audiovisual de l'expedició vilanovina als Andes i un recital de la Marina Rossell a la sala de L'Aliança.

Anys vuitanta: l'Ajuntament assumeix l'organització

A principi de la dècada dels vuitanta (1981 i 1982)

la Setmana Cultural va patir una notable davallada i solament se celebraren actes en la diada de Sant Jordi. A partir de l'edició de 1983 l'Ajuntament passà a organitzar la Setmana Cultural al costat de L'Aliança tot fent-se càrrec de les despeses, algunes amb la col·laboració d'entitats bancàries. La programació es coordinava des de la regidoria de Cultura, amb una comissió integrada per membres del propi consistori, de L'Aliança i d'altres persones vinculades al món de la cultura o representants d'entitats.

L'impuls donat des de la regidoria de Cultura es va fer notar en la resta d'aquella dècada amb conferenciants de la talla de Miquel Strubell (1983 i 1985), Miquel Taradell (1983), Josep Lluís Martín Ramos (1985), Heribert Barrera (1985), Josep Porter Moix (1985), Francesc Ferrer (1986), Aureli Argemí (1986), Lluís Gómez (1986, nascut a Cubelles i membre de l'expedició catalana que el 1985 assolí l'Everest), Francesc Vicens (1988), Josep-Lluís Carod-Rovira (1988) o Pilar Rahola (1990).

Gairebé totes aquestes xerrades van tenir lloc a la sala de la Societat L'Aliança, que també acollí diver-

El grup inca Charijayac en el Festival de Música “Trobada de Cultures” (1990). (Antoni Pineda).

Conferència de Pilar Rahola a L'Aliança (1990). (Antoni Pineda).

El jurat del Premi Vila de Cubelles d'Investigació Local (1990). (Antoni Pineda).

Cantada conjunta de Rafael Subirachs i el Cor l'Espiga (1990). (Antoni Pineda).

Els membres del Grup de Teatre del Casal de Cultura (1990). (Antoni Pineda).

La colla de bastoneres, el dia de la seva presentació (1991). (Antoni Pineda).

Estrena de la draga, la colla de diables i la colla de ball de bastons (1991). (Antoni Pineda).

ses obres teatrals d'elencs forans: l'Escutilló, de Vilanova i la Geltrú (1987), el GER de Sant Pere de Ribes (1985), L'Agrupació Benèfica Teatral de Tàrrrega (1983), el Foment Vilanoví (1984), Col·lectiu Krisol (1986) i el Xulius, de Sant Pere de Ribes (1988), però també la doble sessió que representà el flamant Grup de Teatre del Casal de Cultura, de Cubelles: *Qui... compra maduixes* i *La vídua* (1990). La ma-

teixa Aliança fou escenari de diversos espectacles infantils, organitzats a partir del 1987 pel Grup Rialles de Cubelles, així com concerts de música clàssica, de cant coral i de música popular. D'aquells anys vuitanta també cal destacar projeccions cinematogràfiques al Cinema Mediterrani; exposicions fotogràfiques de la mà d'Antoni Pineda; l'estrena del gegantó Charlie Rivel (1987); el Concurs Nacional de Sardanes, creat el

1989, i brillants actuacions castelleres: Colla Castellera de Mar de Vilanova i la Geltrú (1983), Colla Vella dels Xiquets de Valls (1987 i 1989) i Colla Jove dels Xiquets de Valls (1988).

Menció especial mereix el Premi Vila de Cubelles d'Investigació Local, del qual en parlarem en un quadre a part. Va ser creat per la regidoria de Cultura el 1989 i el seu primer guanyador va ser l'arxiver

i historiador Xavier Miret i Mestre amb l'obra *Els noms de lloc del terme de Cubelles*. Onze anys més tard, el Premi es transformà en l'actual Beca d'Investigació Local.

Lluís Llach, Rafael Subirachs i el gegantó Charlie Rivel

Continuem repassant episodis del anys vuitanta. Un dels moments culminants de la Setmana Cultural arribà amb l'actuació de Lluís Llach en l'edició de 1986. L'actuació de l'emblemàtic cantautor de Verges va tenir lloc el 13 d'abril al pavelló cobert del Poliesportiu que l'expresident Josep Tarradellas inauguraria oficialment unes setmanes després. El nou recinte es va omplir de gom a gom de manera que es van poder cobrir les elevades despeses del recital. Prèviament, un grup de voluntaris va fer una àmplia campanya de publicitat enganxant cartells per tot el gran Penedès i fins i tot l'Ajuntament va aconseguir que l'Avui fes difusió de l'actuació de Llach a canvi que aquesta s'emmarqués en els actes de commemoració del desè aniversari del diari.

L'any següent, 1987, hi va haver un altre acte rellevant com va ser l'estrena del gegantó Charlie Rivel, construït pel vilanoví Albert Albà, de la companyia de teatre de titelles L'Estaquiro, per encàrrec de l'Ajuntament. El nou company de l'Abdon i l'Assumpta va ser objecte d'una gran acollida, amb una cercavila matinal en què hi participaren els gegants de Cubelles amb la seva colla de grallers, els ball de cintes de Vilanova i la Geltrú i el grup d'animació Pam-i-pipa. El recorregut s'inicià al carrer del Mig confluència amb el carrer

Nou i finalitzà a la plaça de la Vila amb la primera ballada conjunta de l'Abdon, l'Assumpta i el Charlie seguida d'una audició de sardanes amb la Cobla Neàpolis.

Tornant a la música, a part del recital de Lluís Llach la cançó continuà ben present en aquells anys vuitanta. L'Aliança va ser escenari de les actuacions de Francesc Pi de la Serra (1984), Josep Tero (1985), Manel Camp Trio (1985), Harmònica Zumel Blues

Àngel Tena i del grup inca Charijayac. Aquest grup afincat a Barcelona va repetir l'any següent al costat dels bascos Jon Tapia i Leturia i del prestigiós cantautor Rafael Subirachs, un dels històrics dels Setze Jutges i de la Nova Cançó, que va cloure la seva actuació acompanyant el Cor l'Espiga en la interpretació de *Muntanyes del Canigó* i *El Rossinyol*. Com vam escriure en certa ocasió, "aquest fet representa un dels moments culminants en els annals de la Setma-

Lluís Llach durant el seu recital al Poliesportiu (1986). (Antoni Pineda).

Band (1987) i Jaume Arnel·la (1988). També proliferà el cant coral (Cor l'Espiga, Coral Els Estels del Casal de Cultura i Coral lo Lliri), la música clàssica i, naturalment, les audicions de sardanes.

Seguint amb l'aspecte musical, en les edicions de 1989 i 1990 la plaça de la Vila va ser escenari de l'anomenat "Festival de música, trobada de cultures" que, com el títol indica, oferia una petita mostra de músics de diversa procedència i estils diferents. El 1989 comptà amb la participació de la cantant aragonesa Maria Carmen Rodríguez, del cantautor català Miquel

na Cultural, tant pel recital, a la mateixa plaça de la Vila, del gran músic vigatà, com per la seva excepcional i insòlita col·laboració amb el grup cubellenc de cant coral".

Els diables, el ball de bastons i la draga de la Pilarín Bayés entren en escena

La dècada dels noranta s'encetà amb actes per a tots els gustos. L'edició de 1991 continuà essent tant o més brillant que la dels anys precedents. A això hi va contribuir de manera especial l'estrena del ball de bastons, de la colla de diables i de la draga dissenyada per la ninotaire

Una imatge del III Concurs Nacional de Colles Sardanistes (1991). (Antoni Pineda).

Actuació dels Bordegassos a la plaça de la Vila (1991). (Antoni Pineda).

Acte protocol·lari d'agermanament entre Arles de Tec i Cubelles (1992). (Antoni Pineda).

La Coral Els Estels i el Cor l'Espiga en les caramelles de 1992. (Antoni Pineda).

Una imatge de la II Caminada Popular, tornant de l'ermita de Lourdes (1992). (Antoni Pineda).

Pilarín Bayés i construïda pel sitgetà Genís Muntaner. Ambdós van ser presents en la presentació del que va ser la primera draga a Catalunya. Una cercavila que finalitzà a la plaça de la Vila amb l'actuació dels Bordegassos i en què també hi participaren els gegants de Cubelles va ser el preàmbul del naixement, pocs anys després,

de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles.

Unes altres novetats d'aquell 1991 cal trobar-les en l'exposició anomenada Interplast'91 de treballs dels alumnes dels cursos del Casal de Cultura i en el que va ser la primera edició de la Caminada Popular de Cubelles que, partint de la plaça del Mercat, arribava

fins a Puig de Tiula i tornava al mateix lloc després de passar per mas Peirot i altres masies. No hi faltaren el concurs de pintura ràpida, titelles, sardanes, cinema, una conferència, cant coral i la clàssica exposició d'Antoni Pineda amb la temàtica *Cultura, esport i festa popular*. Al mateix temps, el Premi Vila de Cubelles anava fent camí

amb la presentació del llibre *El terme de Cubelles a través del temps*, del gran historiador Albert Virella, guanyador de l'edició anterior en un jurat qualificador en què destacava la presència d'aquell gran erudit en art i polític que va ser Francesc Vicens.

L'agermanament amb Arles de Tec i el centenari de Charlie Rivel

La Setmana Cultural sempre ha sigut propícia per fer-hi coincidir esdeveniments rellevants com ho va ser el primer acte protocol·lari d'agermanament entre Arles de Tec i Cubelles, el 26 d'abril de 1992. Aquella jornada, en què mig centenars d'arlesencs es desplaçaren a la nostra vila, s'inicià a la plaça del Mercat amb una cercavila amenitzada pels incipients balls populars de Cubelles (colla de geganters i grallers i les dues colles de bastoneres) que finalitzà a la plaça de la Vila on els respectius alcaldes d'Arles i Cubelles, Albert Costa i Isidre Piñol, van signar el text oficial d'agermanament en un acte en què també hi van intervenir diversos representants de les dues poblacions. Tot seguit hi hagué una actuació dels balls populars i de la colla castellera Els Ganxets, de Reus. Els festeigs van continuar amb un concorregut dinar de germanor al Restaurant del Poliesportiu i, a la tarda, un altre cop a la plaça de la Vila, on el Cor l'Espiga i el grup musical Veus de Besalú van cloure de manera brillant aquella esplèndida i històrica jornada.

Quatre anys més tard, el 1996, tornà a repetir-se la història amb motiu del centenari del naixement de Charlie Rivel, amb la particularitat que la totalitat d'actes de la Setmana

Grup de dones que assistí a l'aplec a l'ermita de Lourdes (1994). (Antoni Pineda).

Cultural van ser dedicats a aquesta efemèride. L'Any Charlie Rivel, declarat oficialment per l'Ajuntament de Cubelles, començà a l'abril i s'allargà fins al desembre però els actes principals es van centrar en aquella Setmana Cultural. La inauguració oficial del centenari de l'il·lustre pallasso es va produir el dissabte 20 d'abril, en què des del balcó de l'Ajuntament, l'alcalde Joan Vidal i la representant de la Generalitat, Guiomar Amell, van pronunciar les corresponents paraules protocol·làries donant per inaugurat el centenari. Prèviament hi hagué una cercavila protagonitzada pels balls populars de Cubelles mentre que després dels parlaments, a la mateixa plaça de la Vila, es va representar una paròdia de l'arribada dels pares de Josep Andreu a Cubelles el 1896 realitzada pel duo Endo i Pony amb la participació de l'artista Salvador Barea.

Aquella Setmana Cultural va estar farcida d'actes dedicats a la memòria del gran pallasso cubellenc. Els més destacats van ser la presentació del llibre *Charlie Rivel, assaig biogràfic i artístic*, del crític de circ Jordi Jané, editat per la Generalitat; l'exposició fotogràfica d'Antoni Pineda dedicada a Charlie Rivel i la seva relació amb Cubelles, acompanyada d'un catàleg amb textos de

Núria Fonoll i Carbonell, i una taula rodona sobre la figura artística i humana de Rivel en què hi participaren Paulina Schumann, Ricard Salvat, Jordi Jané i Joan Soler-Jové, moderada pel periodista cubellenc Xavier Grau.

Una altre acte puntual que es va voler emmarcar dins la Setmana Cultural va ser batejar amb el nom del campaner Joan Borrell el vial sense nom que popularment era conegut com a corraló de ca l'Angelet. Això va ser el 1997, quan Borrell ja no era en aquest món. Un parell d'anys després, el 1999, es procedí a descobrir una altra placa, en aquesta ocasió a la casa natal del Dr. Francesc Estapé, al carrer Major.

Al marge d'aquest tipus d'esdeveniments, la dècada dels noranta continuà essent prolífica en castells, sardanes, cant coral, espectacles infantils o conferències, amb noms com Salvador Cardús (1991), Ignasi Riera (1992), Magda Oranich (1993), Carles Herrera (1995) i Antoni González, aquest darrer de manera consecutiva entre 1994 i 1998 per tractar de la restauració del castell que s'estava portant a terme i de l'ambiciós projecte sobre el Centre Històric de Cubelles. Les exposicions fotogràfiques, amb l'Antoni Pineda de pal de paller, van anar en augment i, en

Cartell de la Setmana Cultural de 1996 (Arxiu Joan Vidal).

Actuació del Cor l'Espiga en la Trobada de Cors de Caramelles durant el centenari de l'entitat (2000). (Antoni Pineda).

L'Aplec a Can Cucurella en la IV Caminada Popular (1994). (Antoni Pineda).

Carme Subías, en la presentació del seu llibre sobre la pagesia (2005). (Montse Torrado).

fi, també el Grup de Teatre del Casal de Cultura va tornar a treure el nas més enllà dels Pastorets per representar, el 1998, a L'Aliança, L'obra *L'amor venia en taxi*.

Alguns actes innovadors d'aquell decenni van ser el concurs de pintura ràpida, la trobada de puntaires o l'activitat *Renovem la Biblioteca*, impulsada des de la biblioteca municipal Joan Avinyó per la seva titular, Marga Rosell.

El centenari del Cor l'Espiga

Ja hem vist, doncs, com algunes commemoracions destacades del poble s'han fet coincidir amb la Setmana Cultural. I aquest és també el cas del centenari del Cor l'Espiga, molts actes del qual es van incloure en l'edi-

Les Puntaires de Cubelles al carrer Major (1999). (Antoni Pineda).

La sala del Casal d'Avis durant la presentació del llibre *Història Gràfica de Cubelles* (1995). (Antoni Pineda).

ció de 2000. Aquell any, curiosament, la Diada de Sant Jordi coincidia amb el diumenge de Pasqua, per la qual cosa la tradicional cantada de caramelles del Cor l'Espiga va compartir protagonisme amb els llibres i les roses.

Una setmana abans, el dia 16, la sala d'exposicions de la Caixa del Penedès havia acollit la presentació del llibre commemoratiu dels cent anys de l'entitat, *Cor l'Espiga, una història centenària. Cubelles 1900-2000*, obra de Núria Fonoll, Antoni Pineda i Joan Vidal. En aquell acte, que registrà l'espectacular xifra d'assistència d'unes 300 persones, també s'inaugurà una exposició fotogràfica sobre el Cor l'Espiga, a càrrec d'Antoni Pineda, acompanyada d'objectes, documents i cartells referents a l'entitat.

El plat fort d'aquella Setmana Cultural i, probablement, dels actes commemoratius del centenari va arribar el diumenge 30 d'abril amb la celebració de la XXI Trobada de Caramelles del Garraf, Baix i Alt Penedès i Baix Llobregat, organitzada en aquesta ocasió pel Cor l'Espiga. El certamen es va fer al pavelló del Poliesportiu amb la participació de 24 colles de caramelles. Els amfitrions van ser els darrers a actuar i ho van fer amb les peces *Montserrat* i *Un cant festiu*. Es calcula que al llarg del matí passaren pel Poliesportiu al voltant de dues mil persones, entre cantaires i públic.

Canvi de segle

Amb el canvi de segle (no correspon aquí reprendre el debat de si exactament tenia lloc l'any 2000 o 2001), la Setmana Cultural seguia expandint-se amb la consolidació dels actes més

tradicionals i l'organització de nous. En aquest nou mil·lenni es produiria un fet força significatiu per a la vida social de la vila i, especialment, en el camp de la cultura. Es tracta del naixement del Grup d'Estudis Cubellencs *Amics del Castell*, l'entitat de recerca històrica que es crearia a finals de 1999 i que veuria oficialitzada la seva posada en marxa l'any 2000.

Malgrat no explicitar-se com una activitat de l'entitat, en l'edició del 2000 es va incloure una exposició fotogràfica de l'Antoni Pineda sobre el Cor l'Espiga amb motiu del seu centenari, que ben bé s'hagués pogut considerar un primer acte dels Grup d'Estudis Cubellencs tenint en compte que el Fill Il·lustre de la vila fou un dels principals impulsors i motor creatiu de l'associació. A redós d'aquesta efemèride de la qual ja n'hem parlat abans, també es va incloure a la programació l'etapa final de la pujada a Montserrat, una sortida excursionista impulsada, entre d'altres, pel Ramon Gómez a finals dels anys 80 del segle XX.

La primera festa de la cultura del nou mil·lenni es va obrir amb una exposi-

ció i presentació del llibre *Como pinta Vicente Segrelles*, del reputat il·lustrador cubellenc. L'obra era un manual sobre el procés creatiu de Segrelles, autor, entre d'altres, de la prestigiosa sèrie de llibres *El Mercenario*.

Música en viu

La música en directe sempre ha ocupat un paper central dins de la programació de les setmanes culturals de Cubelles. Així, en l'edició de 2001, es va confeccionar un cicle musical distribuït en tres local de restauració del municipi durant tres dies consecutius: 19, 20 i 21 d'abril. En la primera de les jornades va tenir lloc una Nit de Jazz i Blues al Celler del Racó, un establiment regentat per Jordi Genesies, un gran aficionat a aquests estils que va acabar impulsant un festival de jazz a la vila just un parell d'anys després, el 2003. L'endemà, el cantautor Noël oferiria un concert de música llatina a Can Cubelles, mentre que el tercer dia era el torn de la música llatinoamericana a càrrec d'Àngel Persiera.

Una altra de les novetats d'aquell any fou la representació de l'obra *Assaig general*, de la mà del grup

Antoni Pineda, Joan Vidal, Josep Marcillas (alcalde) i Miquel Padreny, en la presentació del llibre sobre el Círcol Cubellenc. (Montse Torrado).

2a Fira de Comerç Just i Solidaritat (2005). (Montse Torrado).

El Grup de Teatre del Casal de Cultura en una representació (2008). (Montse Torrado).

Cant coral a càrrec dels alumnes del taller de música Pizzicato (2008). (Montse Torrado).

L'elenc de La Tramoia, de L'Aliança, després de representar Assaig General (2011). (Arxiu Joan Freixas).

Actuació del Cor l'Espiga en el V Festival de Cant Coral (2010). (Montse Torrado).

La trobada de puntaires, al Centre Social Joan Roig i Piera, en 2009. (Montse Torrado).

de teatre La Tramoia, de L'Aliança. Dirigida per Joan Martínez, el repartiment incloïa, per ordre d'aparició, Albert Rovirosa, Anna Montaner, Joan Amorós Granell, Joan Vidal, Yolanda Milà, Jaume Roset, Noemí Cuadra, Josep Fillat, Claudia Pérez, Joan Freixas, Vicenç Fita i Paquita Cabrerizo. La representació, per cert, es pot recuperar mitjançant el canal Youtube dels Amics del Castell.

Novament la musica adqui-

rí un paper destacat en la Setmana Cultural de l'any 2002, amb una Festa Garage que presentava grups destacats com Flint, referent del pop-sixties a la comarca, i el grup vilanoví Biscuit. Així mateix, el blues i el jazz van envair novament de bones vibracions del Celler del Racó amb el concert de Nadia's trio, liderat per la cubellenca Nàdia Basuarto, el dissabte 20 d'abril, i el de Asdrubal Gartzia Quintet, cinc dies després.

Aquella edició també sobresortiria per la inauguració del Monument 11 de Setembre. *El geni i la força bruta*, que des d'aleshores presideix, amb permís de la rectoria, la plaça de Santa Maria. L'obra va anar a càrrec de l'escultor cubellenc Anselm Cabús.

A banda dels actes impulsats pels *Amics del Castell*, en aquella edició es va fer una aportació ferma per les activitats infantils, amb cinema en català adreçat

especialment cap als més petits de casa i *L'hora del conte*, amb Jordina Biosca, a la Biblioteca Municipal. Finalment, com a activitats més destacades, cal ressenyar un sopar medieval a la plaça del Castell, amenitzat pel grup d'època Artherència, i la Setmana Intercultural endegada pel Centre d'Espai Kitsch, al mateix espai, juntament amb altres entitats del poble.

Recull de contes i literatura

La Setmana Cultural de Cubelles s'ha caracteritzat també per donar aixopluc a activitats nascudes en un determinat context i que, per les seves característiques i públic objectiu, s'han acabat incorporant a la seva programació. Així succeiria amb el Recull de Contes Víctor Alari, impulsat per Ràdio Cubelles en homenatge a qui fora el seu primer director, a més d'escriptor i professor del col·legi Charlie Rivel. Precisament a l'escola, en dues sessions diferents, es va projectar la pel·lícula *Harry Potter*, que ja havia iniciat la seva saga d'estrenes.

Durant el cap de setmana del 26 i 27 d'abril, també va tenir lloc a la sala d'actes de la Rectoria l'exposició de fotografies *Puntaires i fotos retrospectives anys 60*, a càrrec de Josep Maria Fornet i Antoni Pineda. Aquell mateix dissabte 26, es va repetir el sopar medieval, precedit en aquesta ocasió per la conferència *País Càtar: Un passeig per la història*, de la mà de la historiadora Montse Rius. El cant coral també tindria el seu espai amb un concert a l'església de l'Orfeó Vilanoví.

L'edició 2004 també serviria d'aparador per a una

nova iniciativa vinculada a una de les manifestacions culturals més pròpies de la tradició catalana: les sardanes. Així, el diumenge 4 d'abril, s'organitzava el primer Aplec del Foix, a la mateixa desembocadura del riu, un espai natural del tot privilegiat que aplegaria nombrosos dansaires al so de la cobla Sant Jordi, al migdia, i de la Mediterrània i Principal del Llobregat, a partir de la tarda. La iniciativa estaria impulsada pel nucli fundador de l'agrupació sardanista Anella Oberta, nascuda aquell mateix any.

L'agrupació de Balls Populars també va endegar en aquella edició el Dia del Geganter, una trobada festiva matinal que va tenir el seu epicentre a la plaça de la Vila. I novament el teatre adquiriria una bona dosi de protagonisme, en aquesta ocasió per partida doble. Així, el cinema Mediterrani acolliria una lectura de la llegenda de Sant Jordi a càrrec del Grup de Teatre del Casal de Cultura, dirigida per Montse Lago i amb participació de Rosa Maria Escardó, Salvador Estalella, Daniel Fonoll, Pilar Mallofré i Angie Raspall, i la representació de l'obra *Avi jove busca companyia*, de La Tramoia de L'Aliança.

Com amb el Recull de Contes Víctor Alari, la Setmana Cultural també abraçarà una iniciativa de tipus social, organitzada en aquest cas pel mateix Ajuntament, que tot just s'havia posat en marxa l'any anterior, fora, però, del seu programa d'actes. Es tractava de la segona Fira de Comerç Just i Solidaritat, que aplegava associacions i ONG que treballaven en el camp de la cooperació, a banda d'oferir tallers i actuacions musicals.

Novament, la música seria troncal en l'edició 2005 mitjançant l'organització d'un concert de Sant Jordi amb un cartell de primer nivell que presentava a la sala La Mota, l'antiga discoteca a peus de la desembocadura del Foix, Mocambo, Cheb Balowski i Urtica Sound, tres referents del mestissatge i precursors de la música urbana. Així mateix, amb un estil ben diferenciat, el diumenge 24 d'abril, l'endemà de Sant Jordi, tenia lloc el I Festival de Cant Coral Vila de Cubelles, amb el Cor l'Espiga; Ensemble Vocal du Haut Vallespir, de la vila agermanada Arles de Tec; la Coral Jove de la Federació Cors de Clavé, i Joventut Tianenca, de Tiana.

Relligant amb els inicis de la Setmana Cultural, l'any 2006 Lluís Llach tornava a actuar a Cubelles 30 anys després del seu primer recital, novament al pavelló poliesportiu. Un autèntic plat fort que va atraure un nombrós públic delerós de sentir cantar el popular músic de Verges.

15 anys d'agermanament amb Arles de Tec

L'agermanament amb la vila del Vallespir ha implicat, tot i que amb oscil·lacions en funció de l'època, un intercanvi cultural molt celebrat a Cubelles. Així, la 33a Setmana Cultural va acollir una visita del municipi d'Arles de Tec amb motiu del quinzè aniversari de la comunió entre els dos pobles. Des de la Catalunya del Nord hi vingué una nodrida representació de l'esbart dansaire de Sant Julià, que actuà a la plaça del Centre Social Joan Roig i Piera. En edicions posteriors, per exemple, també va actuar la seva coral Les Sang et Ors, l'any 2010, amb motiu del 5è Festival de Cant Coral

El Ball de Gitanes de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles (ABPC) en plena actuació (2012). (Montse Torrado).

El Ball de Bastons de l'ABPC durant la cercavila de 2014. (Montse Torrado).

Alumnes de l'Institut Cubelles i professors seus en la commemoració del 150è aniversari de Pompeu Fabra. (2018). (Montse Torrado).

La Coral Espiguetes, dirigida per Glòria Carretero, va cloure el lliurament de premis Víctor Alari de 2016. (Montse Torrado).

Vila de Cubelles.

Fou un dels actes destacats de la Setmana Cultural de 2007, juntament amb el concert de Los Manolos i Gertrudis, així com la presentació del CD *Vivim en el barreig i la mixtura*, que va servir d'homenatge a Víctor Alari. Entre d'altres, hi tocaren Kikus Costa, Joan Gavina, Ton Dalmau i les corals del Taller de Música Pizzicato, la de l'Institut Cubelles i el Cor l'Espiga.

Quant a les exposicions, a banda de les organitzades pel GEC *Amics del Castell*, també n'hi va haver una de pintura a càrrec dels artistes cubellencs Shozo i Satoiko Somekawa i una altra de Tàrio Rubio sobre cartells de la coneguda com a Guerra Civil de 1936.

La cultura també ha estat una via de connexió i canal de comunicació entre les diferents generacions. Justament la Setmana Cultural

de 2008 va organitzar, entre moltes altres activitats, unes trobades d'avis i àvies de la vila amb alumnat de les escoles Charlie Rivel i Vora del Mar. Sota el títol d'*Història de Cubelles: de la gent gran a la gent petita*, on es trametien d'unes generacions a unes altres vells sabers i antigues experiències.

Una altra de les innovacions que presentava aquella edició era la inclusió

del lliurament del Micròfon d'Or de Ràdio Cubelles, guardó que arribava a la seva segona edició i que reconeixia la tasca de la periodista Pilar López, directora de l'emissora de 1981 a 1984.

Les escoles i el jovent, ben presents

Igual que el 2008, les escoles van estar ben presents a l'activitat de la Setmana Cultural també en edicions posteriors, con el 2010, quan s'organitzaren trobades escolars des de P3 fins a 5è de primària, en dies diferents, per gaudir dels espectacles de titelles *La llegenda de Sant Jordi*, adreçada als més petits, i *Ninots de fang*, per als més grans.

L'any anterior també va destacar una exposició fotogràfica en homenatge a Eduard Granell, on es mostrava un recull de les moltes imatges antigues de Cubelles preses per aquest veí de la vila, amant de la fotografia i posseïdor d'un valuós arxiu que, anys després, seria cedit a l'Arxiu Municipal per a la seva digitalització.

El naixement de l'Associació Joves de Cubelles també va tenir la seva projecció a diferents edicions de la Setmana Cultural. Sorgits el 2010, l'any següent, coincidint amb la 37a edició, el seu programa d'actes va incloure una Diada Cultural, celebrada el 7 de maig, que seria una mostra de tot el seu ventall d'activitats. La mostra va tenir lloc al Poliesportiu i va servir de targeta de presentació davant del conjunt de la població. D'aquell mateix any, per cert, cal ressenyar l'actuació musical del grup Allegro, una formació de violinistes procedents de Sant Petersburg, la segona ciutat més nombrosa de Rússia.

Charlie Rivel i Paulina Schumann

La figura de Charlie Rivel, tractant-se de temes culturals, també ha ocupat un paper central en el desenvolupament de la festa. A banda de ser objecte de la seva portada els anys 1987, 2004, 2008 i 2019 (en aquest cas, dins d'un collage més ampli), la seva exposició permanent ha obert les portes coincidint amb la celebració de la Setmana Cultural, exhibint la pel·lícula que va protagonitzar a Cubelles, *El aprendiz de clown*, i, en alguna altra ocasió, mitjançant la seva filla, la gran artista Paulina Schumann. D'aquesta manera, l'any 2012, la Filla Adoptiva de la vila va lliurar a l'Ajuntament un seguit d'objectes i documentació que es custodien a l'Arxiu Municipal i a la mateixa exposició permanent.

Aquell any també hi hagué una conferència de l'escriptora Patrícia Gabancho convidada per l'Ateneu Sobiranista de Catalunya, una entitat que també seria cabdal, posteriorment, en la recuperació de l'arribada de la Flama del Canigó a Cubelles. La 38a Setmana

Cultural també inclouria una d'aquelles festes que es van recuperant ocasionalment a la vila com són els Tres Tombs, que se celebraria a la plaça del Mercat durant tot el matí del diumenge 29 d'abril. La festa també apareixeria en altres edicions com la de 2013, 2014 i 2015.

Aquell any i el posterior també hi hauria l'intent d'endegar una filmoteca de la mà d'un grup de veïns de la vila, primer, i de l'Associació Joves de Cubelles i L'Aliança, després. Malgrat que finalment no fou possible, durant unes quantes edicions es projectaren pel·lícules al cinema Mediterrani, que en aquell moment gestionava l'Ajuntament. Justament aquest mateix espai acolliria una presentació pública de la futura biblioteca, un projecte llargament reivindicat i que encara trigaria una dècada a fer-se realitat.

La Societat L'Aliança, en el seu intent de revitalització malgrat tenir el seu edifici tancat, es tornaria a involucrar en l'organització de la Setmana Cultural amb una lectura, el dia de Sant Jordi de 2012, de fragments

Trobada de gegants, cagrossos i bèsties infantils (2022). (Joan Vidal).

Presentació del llibre sobre l'ABPC: Joan Pujol, Gemma Sánchez, Anna Morcillo i Xavi Toscano (2017). (Montse Torrado).

La colla de la Draga de l'ABPC (2017). (Montse Torrado).

Commemoració del desè aniversari del Voluntariat de la Llengua a la plaça de la Sardana, amb voluntaris i entitats adherides (2018). (Montse Torrado).

El Grup de Teatre del Casal de Cultura fent una representació als safareigs (2021). (Montse Torrado).

Col·locació de la llamborda Stolpersteine en record de Josep Agustí. Hi veiem, entre altres, familiars seus i Gunter Demnig. (2019). (Montse Torrado).

Els autors del 'Cubelles desapareguda' signant llibres en plena pandèmia. Sant Jordi de 2021. (Montse Torrado).

Presentació del llibre sobre el ferrocarril a Cubelles, d'Antoni Pineda (2019). (Montse Torrado).

Imatge corresponent al lliurament dels premis del concurs Víctor Alari (2022). (Montse Torrado).

de la *Història de Cubelles*, de mossèn Joan Avinyó. No seria l'únic any que ho farien, atès que en l'edició de 2013, també n'organitzarien una altra, en companyia del Grup de Teatre Casal de Cultura, sobre l'obra de Salvador Espriu, de qui es commemorava el centenari del seu naixement.

A la 39a Setmana Cultural, també tindria lloc la xerrada *La música dins la història de Catalunya*, a càrrec de la mestra especialitzada en educació musical, la cubellenca Glòria Carretero, i organitzada per l'Ateneu Sobiranista.

Veus i històries de Cubelles

Les darreres deu edicions de la Setmana Cultural, a banda dels actes més tradicionals, han prestat una especial atenció a la recuperació de la memòria històrica i oral de la vila. En bona part, mercès a la ingent tasca dels Amics del Castell, però també per l'impuls d'altres entitats del poble i el mateix Ajuntament. Així, el 2014 des va fer el projecte del documental *Veus de Cubelles*, un recull de testimonis de gent de la vila elaborat, entre d'altres i per encàrrec del Consistori, per la periodista cubellenca Gemma Sánchez.

Retrocedint encara més en el temps, l'arxivera municipal, Núria Jané, va presentar la restauració del Llibre de Comptes del 1760-1815, un document de gran valor històric que ajuda a comprendre i radiografiar la societat cubellenca del període comprès entre la segona meitat del segle XVIII i començaments del XIX. L'Ateneu Sobiranista de Catalunya, l'Agrupació de Balls Populars, El Cubell, l'Associació Joves de Cubelles, l'Aliança i els Amics del Castell seran, possible-

ment, les entitats que més estretament col·laborarien amb l'Ajuntament durant aquest segon tram de la segona dècada del 2000. Exposicions, cinema, visites guiades a indrets característics i emblemàtics de la vila com el campanar coincidint amb el seu 250è aniversari, xerrades sobre tradicions catalanes com la Flama del Canigó o balls blancs, entre més.

L'Arxiu Municipal també contribuirà decisivament a la difusió del patrimoni històric de la vila amb conferències com la que va organitzar el 2016 amb Mia Marsé com a ponent relativa als treballs d'extracció dels murals de Can Travé.

El Cubell i la Setmana Cultural

L'Associació de Joves El Cubell té el seu origen en la Setmana Cultural de Cubelles de l'any 2004, quan un grup de joves del poble van llançar una proposta a l'Ajuntament de Cubelles, a través de la regidoria de Cultura, de poder organitzar un concert. L'acte es va a dur a terme el 23 d'abril de 2004 a la sala multiusos de la Mota de Sant Pere, amb un concert dels grups Gertrudis i Los Guayabas, i una sessió música del programa *Patxanga La Txaranga*, de Ràdio Cubelles.

Des de llavors, des del Cubell, han organitzat de manera intermitent, diferents concerts de Sant Jordi, en el marc de la Setmana Cultural. En una primera etapa a la sala multiusos de la Mota, amb grups com Los Manolos, Cheb Balowski, La Troba Kung-Fú, Gertrudis o Mocambo. I en una segona etapa, a la plaça del Centre Social, amb grups com Noctàmbuls, Rumb al Bar, Latin Panas, Balkan Para-

dise Orchestra, Muy Stone o Rumbalmins.

A banda del concert de Sant Jordi, des de l'any 2019, des del Cubell organitzen la Trobada de gegants, capgrossos i bèsties infantils. Una cercavila pels carrers del nucli antic del poble on diferents entitats, esplais, escoles, i nens i nenes a nivell individual fan ballar els seus gegants, capgrossos i bèsties festives acompanyades de la música d'una xaranga.

A destacar que l'any 2018 van presentar al Centre Social el conte *Canalla! A la recerca del Llúpol!*, dels germans Josep i Marta Vidal, amb il·lustracions de Joan Turu. Un conte centrat en el gegant d'El Cubell

Cultura negra i llamborda Stolpersteine

La vida cultural de Cubelles experimentarà una profunda sacsejada amb l'aparició del Cubelles Noir, un festival de novel·la negra ubicat en els marges de la Festa Major però que s'estendrà durant diferents èpoques de l'any. Així, el 2017 s'estrenarà a la Setmana Cultural amb l'organització d'un vermut literari amb la presentació de la novel·la *Els crims del convent*, de Salvador Balcells, i introduït per una de les ànimes de l'entitat, l'Agustí Argimon. En aquella 43a edició també es presentaria un llibre, malgrat que de temàtica ben diferent. Es tractava de: *20 anys. Agrupació de Balls Populars de Cubelles (1996-2016)*, a càrrec de Joan Pujol, Gemma Sánchez, Anna Morcillo i Xavier Toscano, un repàs a les dues primeres dècades d'una entitat fonamental a l'hora d'explicar el teixit cultural de Cubelles des de mitjan dècada

Els diables amb el Viagrot (2023). (Montse Torrado).

de 1990.

El mateix dia de la presentació, el 22 d'abril, també tenia lloc la commemoració del Dia de la Dansa, que combinava expressions més urbanes com el funky, el hip-hop i el zumba, de la mà de l'escola Eva Film, amb d'altres de més tradicionals com la bachata a càrrec de l'Associació de Balls de Saló Tempo de Ball, i les sardanes, amb l'Anella Oberta.

La Setmana Cultural també ha estat escenari ideal per a la presentació de novetats literàries d'escriptors vinculats a la vila. Una bona prova va ser l'edició de 2018, quan es van presentar la novel·la *Els col·leccionistes*, de l'arxiviera municipal, Núria Jané; el referit conte *Canalla! A la recerca del Llúpol!*, i la trilogia de poemes *Arrels*, de l'escriptora Cesca Calaf.

L'any següent, el 2019, van tenir lloc dos actes molt significatius respecte a la reivindicació i recuperació de la memòria històrica de Cubelles. D'una banda, es presentava el llibre *Històries i records. El ferrocarril a Cubelles*, d'Antoni Pineda, president d'honor dels Amics del Castell i que consistia en una extens repàs

Lolo Garcia presentant el seu llibre sobre Francesc Maspons rodejat de la seva filla Jana i de Bernat Deltell (2023). (Joan Vidal).

a la història de tren i dels homes del carril a la nostra vila.

I, de l'altra, la col·locació de la llamborda Stolpers-teine en record del cubellenc assassinat al camp nazi de Mauthausen, Josep Agustí Bombui. L'acte va tenir com a convidat estel·lar al mateix Gunter Demnig, artista alemany impulsor d'aquestes petites plaques d'homenatge a totes les persones que passen pels camps d'extermini nazi. Aquesta llamborda, situada al carrer de Sant Antoni 31, on Josep Agustí hi visqué amb la seva família, fou la primera a col·locar-se a tota la comarca del Garraf.

Finalment, quant a la difusió de la memòria històrica de la vila, el dimecres 24 d'abril, va tenir lloc la projecció del documental *Charlie Rivel i la seva relació amb Cubelles*, encarregat per l'Ajuntament, i completada amb una posterior taula rodona en col·laboració amb els Amics del Castell.

De la pandèmia a l'actualitat

Com arreu del Planeta, la Setmana Cultural també es va veure afectada per

l'esclat de la pandèmia del Coronavirus. El món pràcticament es va paraitzat malgrat que el sector de la cultura, especialment castigat per la COVID 19, a Cubelles va voler resistir amb força i organitzar una festa virtual que va permetre amenitzar aquells dies de confinament i, a més, poder celebrar enguany les 50 edicions de l'esdeveniment.

En aquests darrers anys s'ha incorporat un nou actor al teixit associatiu local que s'ha involucrat amb força amb l'organització de la Setmana Cultural. Es tracta del col·lectiu d'artis-

Exhibició dels Castellers del Foix, el 2023. (Montse Torrado).

tes Crea Cubelles, una associació polifacètica i molt activa que en els darreres edicions ha organitzat activitats com una iniciació a l'Urban Sketching, una modalitat de dibuix que consisteix a plasmar in situ allò que s'està veient just en un moment determinat, i exposicions.

El 2021, encara amb restriccions per la pandèmia, també tingueren lloc una actuació de circ a càrrec de la cubellenca Alessia Virgilio, i visita guiada al voltant de Dones 1767: Espai de Revolta, una ruta pels principals espais relacionats amb l'alçament popular de Cubelles contra la pretensió de tallar el terme municipal al carrer de Sant Antoni, just a l'alçada de l'ermita de Sant Antoni de Pàdua.

També els Castellers del Foix de Cubelles, nascuts el 2019, s'han incorporat darrerament a les activitats de la Setmana Cultural. Així, el dia de Sant Jordi de 2022 van completar una actuació a la plaça de la Vila, a banda d'un taller formatiu el 2023 i una exposició fotogràfica sobre els seus primers cinc anys de vida aquest 2024, conjuntament amb els Amics del Castell. Unes edicions en què també s'ha aprofitat per incorporar altres esdeveniments com el festival musical Festiuet Spring Break 2022 i les nombroses activitats impulsades per la nova biblioteca municipal Mn. Joan Avinyó, que han abraçat xerrades sobre traducció literària, contes infantils i lectures de poemes.

Un nou espai que engrandeix la proposta cultural d'un poble emmirallat en l'art i que no fa més que fer brollar aquella llavor que un grup de joves in-

Quan Sant Jordi es va enfrontar al virus

Si la Setmana Cultural de Cubelles pot presumir d'haver arribat aquest 2024 a les 50 edicions és gràcies, a les activitats organitzades el 2020, en plena pandèmia. Des dels departaments de Cultura, Comunicació i Alcaldia de l'Ajuntament es van organitzar, amb el suport d'entitats i particulars, més d'una vintena d'actes virtuals que abraçaven des de xerrades fins a lectures de contes infantils, concerts musicals, teatre i exposicions. Un gran esforç que va valer la pena atès el nombre de visualitzacions de les activitats i la resposta que van tenir entre el veïnat de la vila. Tots aquests vídeos encara estan actius al canal Youtube municipal.

conformistes van plantar fa gairebé cinc dècades i que veu com, amb el pas del temps, el seu relleu rebrota d'un arbre ben afermat a les seves arrels.

I és que, com cantava Vicenç Andrés Estellés, de qui aquest 2024 es commemora el centenari del seu naixement, "Allò que val és la consciència de no ser res si no s'és poble".

Les participants al Concurs de Dibuix del GEC Amics del Castell (2024). (Montse Torrado).

Parada de l'Associació Balukunda en la diada de Sant Jordi de 2024. (Montse Torrado).

Premis i beques d'investigació local

La Beca d'Investigació Local de Cubelles va néixer el 1989, inicialment com a Premi Vila de Cubelles d'Investigació Local i, a partir del 2000, ja amb el seu nom actual.

Ràpidament van adquirir un renom i prestigi que ha perdurat fins al dia d'avui, donant peu a la posterior publicació en la majoria dels casos de treballs del tot essencials en la recerca i difusió històrica de Cubelles.

1989	<i>Els noms de lloc del terme de Cubelles</i>	Xavier Miret i Mestre
1990	<i>El terme de Cubelles a través del temps</i>	Albert Virella i Bloda
1992	<i>Noticiari de Cubelles (1800-1860). (no publicat)</i>	Manuel Bofarull i Terrades
1995	<i>Els anys del Dr. Remigi Juncà. Cubelles (1926-1936). Notes de la República</i>	Xavier Pons Guillamon
1997	<i>L'Entesa per Cubelles. Una experiència de democràcia local</i>	Francesc Xavier Puig Rovira
1998	<i>Moliners, calcinaires, i pouaters. Un pas- seig per la Cubelles preindustrial</i>	Albert Tubau i Garcia
2000	<i>Un Pas per la guerra</i>	Anna Garcia i Neus Capdet
2002	<i>Fiesta de Chicos y Grandes! Les Festes Majors durant el franquisme (1939-1978)</i>	Marta Blanch i Joan Pujol
2003	<i>Un record per a la pagesia. Eines i estris d'una època oblidada</i>	Carme Subías
2004	<i>El Círcol Cubellenc (1890-1939) Mig segle d'història de Cubelles a través de la seva entitat pionera.</i>	Joan Vidal
2006	<i>Biografia de Frederic Travé (no publicat)</i>	Víctor Lora
2007	<i>Els anys de la postguerra i l'auge turístic a Cubelles (1939-1970). De la repressió a l'especulació</i>	Joan Vidal i Xavier Martínez
2009	<i>El patrimoni de la Guerra Civil a Cubelles (1936 - 1939)</i>	Jordi Ramos
2012	<i>Joan Boscà, senyor de Cubelles. Cultura i Renaixement</i>	Manuel Millán Cascalló i Anselm Cabús
2015	<i>Memòria i reflexió sobre un conflicte local: Cubelles i la central tèrmica (no publicat)</i>	Marta Alari
2021	<i>Diccionari de la Guerra Civil a Cubelles</i>	Joan Vidal
2023	<i>La revolta de les dones de 1767: El conflicte territorial amb Vilanova</i>	Núria Jané

Bibliografia

- CAPDET, Francesc; FONOLL, Núria; PINEDA, Antoni; VIDAL, Joan: *Àlbum del centenari del Cor l'Espiga*. Cor l'Espiga. Cubelles, 2000.

-FONOLL, Núria; PINEDA, Antoni; PUJOL, Joan; VIDAL, Joan: *L'Abdon i l'Assumpta. 50 anys dels gegants de Cubelles (1958-2008)*. Ajuntament de Cubelles, 2008.

-PINEDA, Antoni; VIDAL, Joan; FONOLL, Núria; MARTÍNEZ, Xavier; PUIG ROVIRA, Francesc X.: *Història gràfica de Cubelles (1970-2000)*. Grup d'Estudis Cubellencs Amics del Castell, 2003.

-PUJOL, Joan; SÁNCHEZ, Gemma; MORCILLO, Anna; TOSCANO, Xavi: *20 anys. Agrupació de Balls Populars Cubelles. 1996-2016*. Agrupació de Balls Populars Cubelles, 2017.

-VIDAL URPI, Joan: *100 anys de la Societat L'Aliança. Cubelles, 1914-2014*. Ajuntament de Cubelles i Institut d'Estudis Penedesencs. Cubelles, 2014.

Fotografies

-Arxiu d'Antoni Pineda Gavaldà (AAP).

-Arxiu de Montse Torrado.

-Fotos de diversa procedència la qual s'esmenta al peu de cadascuna d'elles.

Arxiu de Joan Vidal

-*El Full de Cubelles* (1984-1999).

-L'Atzavara. Butlletí de la Societat L'Aliança (1976 i 1977).

-Programes de la Setmana Cultural.

-Cartells i documents diversos.

Agraïments

Família d'Antoni Pineda

Montse Torrado

Joss Marmottan

Mònica Fuster Bau

Víctor Lora Ordaz

Josep Vidal López

Glòria Carretero Blanco

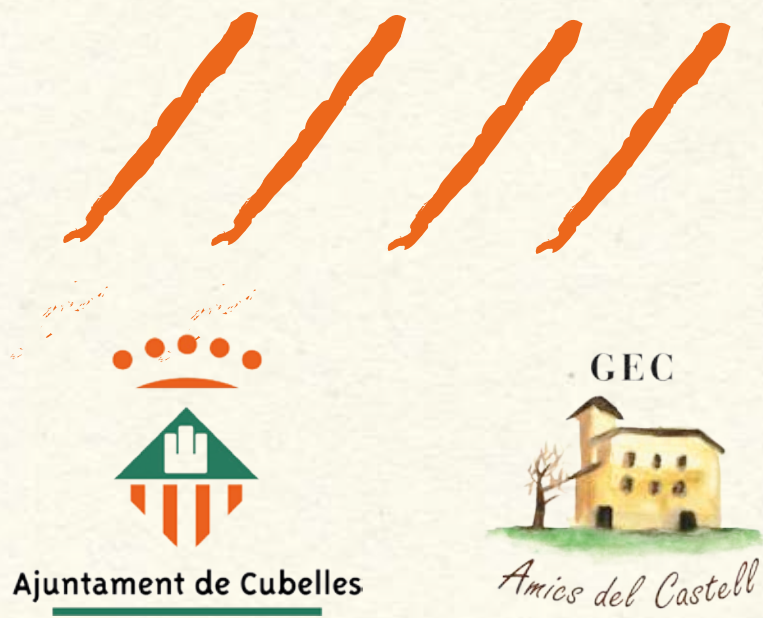
Isidre Rosell Gual

Portada

Adaptació del cartell de la Setmana Cultural de 1983 obra de la pintora cubellenca Joss Marmottan.

Foto contraportada

Les colles de geganters, grallers i capgrossos, en l'edició de 2022. (Montse Torrado).

Agost 2024